

HEAL-LINK, ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΜΙΑΣ ΕΠΙΤΥΧΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΝΤΙΝΑ ΚΑΚΑΛΗ

Τα τελευταία χρόνια οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες της χώρας δίνουν τη δυνατότητα πρόσβασης στο πλήρες κείμενο περίπου 11.500 τίτλων επιστημονικών περιοδικών μέσω της ανάπτυξης της συνεργασίας τους και της δημιουργίας του ΣΕΑΒ. (Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών). Ένα από τα αποτελέσματα της συνεργασίας αυτής, είναι το Δίκτυο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών-Hellenic Academic Libraries Link (HEAL-Link) που έχει σαν σκοπό την *συνεργατική ανάπτυξη των συλλογών περιοδικών (τόσο στην έντυπη μορφή τους όσο και στην ηλεκτρονική) των βιβλιοθηκών των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων-μελών της*. Αποτελεί ένα πρωτοποριακό, για τα ελληνικά δεδομένα πρόγραμμα, για την προώθηση στόχων ευρύτερης συνεργασίας μεταξύ όλων των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών.

Παράλληλα, η κοινοπραξία αυτή υλοποίησε μια σειρά κι άλλων στόχων, όπως:

- τη δημιουργία και λειτουργία Συλλογικού Καταλόγου (Union Catalogue),
- την ανάπτυξη και καθιέρωση προτύπων για αρκετές βιβλιοθηκονομικές εργασίες καθώς και ανάπτυξη βιβλιοθηκονομικών εργαλείων,
- τη λειτουργία της ΜΟΠΑΒ, μονάδας συλλογής και ανάλυσης στατιστικών δεδομένων για τις βιβλιοθήκες,
- τη συνεργασία στη διάθεση του υλικού κάθε συμμετέχουσας βιβλιοθήκης μέσω διαδανεισμού, και
- τη συνεργασία με ανάλογους φορείς και οργανισμούς του εσωτερικού και του εξωτερικού για την εξασφάλιση της συμμετοχής του ΣΕΑΒ στις διεθνείς εξελίξεις σε θέματα συνεργασίας βιβλιοθηκών και διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων.

Η ανάγκη για συνεργασία αρχικά ξεκίνησε να εμφανίζεται στις βιβλιοθήκες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του συνε-

χώς αυξανόμενου κόστους των συνδρομών των περιοδικών, την ύπαρξη πολύ μεγάλου ποσοστού επικαλύψεων τίτλων επιστημονικών περιοδικών σε εθνικό επίπεδο και παράλληλα την αδυναμία των τοπικών συλλογών να καλύψουν επαρκώς τις εκπαιδευτικές ανάγκες για πληροφόρηση.

Το δίκτυο αυτό (Heal-link) δίνει πρόσβαση αδιαλείπτως από το 1999 σε ηλεκτρονικά περιοδικά στο σύνολο των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της χώρας με χρηματοδοτήσεις είτε από τα ΕΠΕΑΕΚ είτε από τις δημόσιες επενδύσεις του ΥΠΕΠΘ (από το 2003). Την τελευταία τριετία έφτασε να παρέχει πρόσβαση σε 11.204 περιοδικά μέσω συμβάσεων με τους μεγαλύτερους εκδότες, σε 3.568 περιοδικά ανοικτής πρόσβασης, σε 12.500 ηλεκτρονικά βιβλία, έξι βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων και τρεις συλλογές από γενικά και ειδικά εγκυκλοπαιδικά λεξικά. Οι τίτλοι των περιοδικών αντιστοιχούν στο 50% της παγκόσμιας παραγωγής επιστημονικών περιοδικών και καλύπτουν όλες τις θεματικές περιοχές. **Η χρήση των ηλεκτρονικών περιοδικών στα μέσα του 2009 έφθασε στα 6.900.000 άρθρα,**¹ αριθμό ρεκόρ, και σαν επακόλουθο συνετέλεσε στη σημαντική αύξηση των επιστημονικών δημοσιεύσεων από έλληνες ερευνητές (από 5.459 το 1999 σε 12.285 το 2007). Αν το άρθρα αυτά τα διαιρέσουμε με βάση τον πληθυσμό των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων (επιστημονικό προσωπικό, μεταπτυχιακοί και προπτυχιακοί φοιτητές) αναλογεί 18 άρθρα περίπου σε κάθε μέλος της κοινότητας, πολύ σημαντικός αριθμός.

Μια παραδειγματικά επιτυχημένη πορεία δέκα ετών και υπηρεσίες που έχουν γίνει απαραίτητες σε όλη την ακαδημαϊκή κοινότητα βρίσκονται «στον αέρα» με εμφανή την απειλή να διακοπεί η πρόσβαση σε 9.000 τίτλους επιστημονικών περιοδικών (ήδη έχει διακοπεί η πρόσβαση στις εκδόσεις της IEEE και της ACS). Παρόλο που ο ΣΕΑΒ κατέθεσε

πρόταση για χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ, μετά από πρόσκληση του ΥΠΕΠΘ, το Δεκέμβριο του 2008, η ένταξη δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, με αποτέλεσμα τη μη υπογραφή των συμβάσεων με τους εκδότες για την τριετία 2009-2011.

Το σημαντικότερο ζήτημα που αναδεικνύει αυτό το πρόβλημα είναι η επιβεβαίωση ότι δεν μπορεί να στηριχτεί η ανάπτυξη θεσμών στρατηγικού χαρακτήρα της εκπαίδευσης, όπως είναι οι βιβλιοθήκες, αποκλειστικά σε ευρωπαϊκά προγράμματα. Οι διοικήσεις των Ιδρυμάτων θα πρέπει να εξετάσουν ένα νέο μοντέλο χρηματοδότησης στο οποίο θα συμμετέχει κεντρικά το ΥΠΕΠΘ για την πληρωμή των δαπανών αυτών (π.χ. Συνδρομές σε επιστημονικά περιοδικά, ανάπτυξη λογισμικού για λογαριασμό όλων των Βιβλιοθηκών, λειτουργία κεντρικών υποδομών όπως ο Συλλογικός Κατάλογος, η Μονάδα Ολικής Ποιότητας Βιβλιοθηκών, κ.ά.).

Μια πρόκληση στην οποία θα πρέπει να ανταποκριθούν και να αξιοποιήσουν παράλληλα οι βιβλιοθήκες, αλλά και οι φορείς τους σήμερα, είναι η ανοικτή πρόσβαση, ένα «κίνημα» που συνεχώς αυξάνει τη δράση του και επιβεβαιώνει την άποψη ότι η δύναμη της κοινωνίας πρέπει να είναι η γνώση και η ελεύθερη πρόσβαση σε αυτή. Η τεχνογνωσία που έχει αποκτήσει η βιβλιοθηκονομική κοινότητα πρέπει να αξιοποιηθεί και να υποστηρίξει ενεργά τη διαδικασία έκδοσης δωρεάν ποιοτικών ηλεκτρονικών περιοδικών από μη κερδοσκοπικούς εκδότες (όπως τα πανεπιστήμια).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1 Από τα στοιχεία της Επιτροπής για τα Περιοδικά του ΣΕΑΒ, όπως παρουσιάστηκαν στη Σύνοδο των Πρυτάνεων στο Ιωάννινα, Ιούνιος 2009.